

Bevisning i fallet Undén

Morgon-Tidningen (eller utrikesministern?) besvarade i går de kritiska anmärkningar som Dagens Nyheter i söndags framställde i flyktingsfrågan. Svaret innehåller ovanligt svåra förvrängningar och ovanligt många falska eller till hälften falska uppgifter; helt naturligt, ty i detta fall kunde ett korrekt svar inte innebära annat än ett erkännande av den kritik som här framställts.

Det talas om "DN:s påståenden om den 'exceptionellt oförstående', 'av lågsinne' präglade svenska flyktingspolitiken". Detta referat är fullständigt oriktigt. Vi har tvärtom betonat att flyktingarna i Sverige mottagits väl och att detta erkänts av flyktingarna själva; vad som kallats "exceptionellt oförstående" och präglat "av lågsinne" har varit "den officiella hållningen, sådan den uttryckts främst av utrikesministern". Är då dessa ord för starka? Några exempel på utrikesministerns försmädliga hållning till flyktingarna anfördes i söndags. Men det tycks vara befogat att komplettera denna redogörelse med några citat ur tidigare uttalanden. I interpellationsdebatten den 23 november 1945 anförde hr Undén i sitt svar bland annat följande:

"Dessa förhoppningar (de baltiska flyktingarnas förhoppningar om självständighet för sina folk) är enligt min tro rena illusionspolitiken. Redan under mellankrigsperioden rädde på många håll i världen ett starkt tvivel om dessa små nyupprättade republikers framtid. Deras läge var sådant att ingen gärna kunde tveka om att ett återuppstigande Ryssland skulle vilja ha ett avgörande inflytande på deras politik. Den politiska mogenheten hos dessa

folk var inte heller särskilt markerad. De startade som bekant som monstergilla demokratier, men de hamnade i fruktansvärt partiväsande, som sedan utmynnade i diktatur... Det kan ju också tänkas en annan politik (än flyktingarnas självständighetssträvan), man kan tänka sig en annan form av baltisk patriotism. Man kan säga sig att de tjugu årens självständighet trots allt var ett kort ögonblick i dessa länders liv. Vore det inte anledning att pröva den andra politiska linjen, nämligen att acceptera det nya Ryssland och den politiska utformning som de baltiska republikerna fått såsom anslutna till Sovjetunionens republiker?... När svenska regeringen tidigare upprepade gånger uttalat den förhoppningen att talrika balter skulle anmäla sig till frivillig återresa till sina gamla länder, då har givetvis den underliggande tanken varit just den som jag här givit uttryck åt, nämligen att det skulle vara i de baltiska folkens eget välförstådda intresse att återvända för att delta i uppbyggandet av en ny framtid för dessa folk."

Anförandet utgår alltså från att Rysslands erövring av de baltiska staterna var motiverad och att dessa stater förtjänade det öde som drabbade dem, att balterna borde uppge alla tankar på självständighet och foga sig under det ryska väldet samt att flyktingarna därför borde återvända till sina hemländer. De uttryck för klander av dessa uttalanden som här framförts synes oss i varje fall inte för starka. Hur skulle svenska flyktingar känna det om de efter en rysk ockupation i demokratiska länder möttes av denna blandning av förakt, varnande råd och kyla? Vill verkligen Morgon-Tidningen eller utrikesministern upprepa de fälda uttalandena och säga att de står för dem?

Den andra huvudfrågan gäller flyktingarnas eventuella politiska verksamhet i Sverige. Utrikesministern har officiellt hävdad att "svenska regeringen upprätthåller som bekant den regeln att politiska flyktingar som åtnjuter asylrätt i Sverige inte får bedriva politisk verksamhet i landet", att det här vore fråga om "en gammal regel", "en mycket naturlig regel", "den tillämpas, tror jag,

ganska generellt". Vi har först och främst påpekat att påståendet om regelns naturliga och generella karaktär är falskt. Morgon-Tidningen vågar inte direkt vidhålla de Undénska påståendena, men söker i undvikande ordalag ge intrycket att de är riktiga. Två auktoriteter åberopas, förre utrikesministern Günther, som 8 maj 1945 (alltså just vid krigets slut) tog avstånd från politisk verksamhet av flyktingar, och en latin-amerikansk resolution av år 1940. Men detta hindrar inte att det Undénska påståendet är helt oriktigt. Dagens Nyheter har från myndigheterna i Förenta staterna, England, Italien, Danmark och Norge fått bestämda uppgifter om att flyktingarna i dessa länder äger rätt att utöva ordinarie politisk verksamhet; i en rad andra demokratier är det väl känt att samma frihet råder; av de länder från vilka uppgifter erhållits är det endast Frankrike där en annan praxis eller kanske riktigare mera godtyckliga metoder tillämpas; möjligen gäller detta också på något eller några andra håll. Att tala om ett förbud för politisk verksamhet av flyktingar som skulle vara naturligt och generellt är grundfalskt. Eller vill Morgon-Tidningen och utrikesministern göra gällande att myndigheterna i exempelvis USA, England, Norge och Danmark på anfordran lämnat oriktiga uppgifter eller att vi i Dagens Nyheter skulle ha för-

falskat dessa av myndigheterna givna uppgifter? I själva verket är det dess bättre så att även i Sverige, enligt meddelanden av flera myndigheter, flyktingar tillåts att bedriva just en sådan politisk verksamhet som utrikesministern förklarat vara förbjuden. Vill Morgon-Tidningen och utrikesministern bestrida även detta förhållande?

Slutligen söker Morgon-Tidningen komma ifrån saken genom att säga att enligt Dagens Nyheter mening "nazistiska eller kommunistiska flyktingar också skall ha rätt att bedriva sin propaganda i Sverige". Vi har inte uttalat oss på denna punkt; hela vår framställning gäller sådana flyktingar som verkar för att återvinna friheten för och inom sitt land. Men det är självfallet att inte heller nazistiska eller kommunistiska flyktingar bör förbjudas att utöva politisk verksamhet genom en deklaration av utrikesministern; skall ett förbud finnas bör det ges i form av lagliga och klara föreskrifter.

Hur än Morgon-Tidningen och hr Undén söker komma ifrån saken, har framläggandet av fakta i denna sak säkerligen haft avsedd verkan. Trots allt känner vi oss övertygade om att hr Undén inte i framtiden kommer att upprepa de osanna påståenden som han framförde i utrikesdebatten förra året och nu senast i den av utrikesdepartementet utgivna dokumentsamlingen för år 1953.